

haja tudi več mičnih pesemc. Vsi opisujejo dom, šolo, naravo itd., ali so etične vsebine, vsi so primerno vzgojevalni. Nahaža se tudi nekaj ugank v bistvenje uma, ali nič bi ne škodilo, ko bi jih bilo še več. Stilistika je prav primerna otroškemu duhu, ter zaradi tega tudi lahko razumljiva njihova vsebina! Ker nisem strokovnjak in sem knjižico pregledal v tem kratkem času le površno, se ne morem kritično spuščati v slovniške podrobnosti, na nekatere nedoslednosti sem pa vendar primoran opozoriti pri raznih sestavkih! Največje slovniško pravilo je, da se v slovenščini, ako le mogoče, ne stavijo glagoli na konec stavka! Sestavitelj se tega strogo ni držal dosledno. Tudi germanizmov ni popolno prosta knjiga. N. pr. pri berilnem sestavku št. 25, str. 82. Ker nisem mogel prečitati vseh sestavkov, sem hotel opozoriti samo na te. Vse navedene hibe so seveda premalenkoste proti vrlinam, ki jih vsebuje knjiga, ki pomeni vsekakor velik napredek slovenskega ljudskega šolstva. Upati je, da se bo pri drugem izdaju oziral sestavitelj na navedeno. Zunanja oprema bi bila lahko močnejša, ali za 70 vinarjev se ne delajo dandanes čudeži! Ker je ta knjiga kot učna na slovenskih šolah pripuščena z razpisom c. kr. ministrstva za bogočastje in nauk, ni nobene zapreke, da bi se na naših ljudskih šolah ne uvedla kot učna knjiga, ter sklepam s prav krepkim spominom na vse: »Svoji k svojim!«

25 letnica „Učiteljskega društva za postojnski šolski okraj“.

Krasen dan je bil, ko se je zbralo dne 3. julija t. l. v notranjski metropoli, v slavnostni naši Postojni, značajno in neustrašeno učitelj, našega okraja, da proslavi skromno in dostojno 25letnico ustanovitve svojega društva in da dokumentira s svojo mnogobrojno udeležbo vključno skrajno neugodnim razmeram, vključno nezastopani preganjanju in strahovanju svoje neomajno stališče za svobodo in pravi napredek slovenskega učiteljstva in šolstva.

Točno ob 2. uri popoldne je otvoril društveni predsednik, tovariš Dragotin Česnik

slavnostno zborovanje

ob navzočnosti 47 učiteljev in učiteljic iz vseh krajev obširnega postojnskega okraja in odličnih gostov, ki so počastili zborovanje s svojo navzočnostjo. Nato je govoril tov. Drag. Česnik

slavnostni govor

približno tako-le:

Čestita gospoda!

Dragi tovariši in tovarišice!

Leta 1888., ko je praznoval naš ljubljani vladar 40letnico svojega modrega in plodonosnega vladarstva, je proslavilo učiteljsko postojnskega okraja ta veliki dogodek s tem, da se je ustanovilo »Učiteljsko društvo za postojnski okraj«. Danes obhajamo torej 25letnico našega društva! In to je povod, da smo se, cenjene zborovalke in zborovalci, zbrali v tej tako slavnostno okrašeni sobi, da proslavimo po svojih skromnih močeh ta velepomembni, zgodovinski dan našega društva. Bodite mi najiskrenejše pozdravljeni, vrli, neustrašeni tovariši in tovarišice, ki se niste bali ne dolge poti ne stroškov, ki se niste strašili preganjanja in groženj, pa ste vseeno prišli, da proslavite svoj praznik, obenem pa tudi učiteljsko značajnost, solidarnost in samozavest.

V posebno čast in dolžnost si štejem, da pozdravim v naši sredi ustanovitelja in častnega člana našega društva, našega ljubega in spoštovanega tovariša vodjo **Jakoba Dimnika**. (Burni živio-klici in ploskanje.) On nas je pred 25 leti združil in organiziral in njegova je zasluga, da se je naše društvo tako lepo bistrilo in tako uspešno delovalo.

Čast mi je pozdravljati župana mesta Postojne, g. **Josipa Lavrenčiča**, ki se je drage volje odzval našemu vabilu in prišel med nas, da s tem z nami vred proslavi naš praznik, pa da tudi obenem izpriča, da je prijatelj in podpornik naprednemu učiteljstvu in šolstvu. Današnji dan, ko je naš stan izmed vseh stanov najbolj izpostavljen terorizmu in preganjanju ošabnih nasprotnikov, je to vesel pojav, in jaz bi le želel, da bi ga vsi napredni slovenski krogi v tem oziru posnemali ter z vsemi močmi podpirali ogroženo napredno učiteljsko kranjske dežele. (Tako le! Živio-klici.)

V dolžnost si tudi štejem pozdraviti predsednika krajnega šolskega sveta postojnskega g. **Frana Arka**. V zasebnem življenju in kot mnogoleten član c. kr. okr. šolskega sveta je bil vedno vnet zagovornik in branitelj učiteljstva in zvest podpiratelj naprednega šolstva. (Živio!)

Ne bom podajal, gospoda moja, zgodovinske slike o 25letnem delovanju našega društva, ker bo o tem podrobneje poročal tovariš Horvat, omenil bom v svojem govoru le nekatere stvari, ki jih ne morem prezreti.

Kakor sem že omenil, je bil ustanovitelj našega društva tovariš Jak. Dimnik, tedaj učitelj v Postojni, zdaj šolski vodja v Ljubljani. On nas je pred 25 leti zbral okrog sebe, nas navduševal in vodil in njemu gre v prvi vrsti zasluga, da se je v našem okraju ustanovilo učiteljsko društvo in da se je med nami začelo živahnejše gibanje v prosep učiteljstva in šolstva. Poleg njega moram imenovati tovariša **Martina Zarnika**, sedaj nadučitelja v pok. v Trnovem, našega prvega in dolgoletnega predsednika. (Živio!)

Načela, ki so vodila ustanovitelje društva, so bila: združitev učiteljstva našega okraja v organizirano celoto, povzdiga samozavesti in čista solidarnosti, delovanje za gmotni in duševni napredek ter za neodvisnost učiteljskega stanu in za pravi razvoj in napredek slovenskega šolstva. **Naše društvo je ostalo tem načelom zvesto do danes**, po njih je uravnavalo svoje delovanje, po njih se bo ravnalo tudi v bodoče. Dokaz, da se nismo izneverili tem načelom, je, da so naši ustanovitelji še vedno v naših vrstah in zastopajo še danes ista načela. (Tako je!)

Ko se je naše društvo ustanavljalo, še ni bilo na Kranjskem takih političkih razmer, in zato se ne more trdit, da je društvo rodila morebiti strankarska strast, nego bilo je ustanovljeno kot strogo stanovska organizacija in iz najblažjega namena. Naše društvo je bilo vedno narodno in vedno napredno, ker drugačno pravo učiteljsko društvo sploh ne more biti. **Saj mi smo širitelji rodoljubja in prosvete**, ki brez napredka ne pomenijo ničesar!

A zanesli so nam od tujcev neslogo med naš narod. Prišel se je med nami vsiljen boj, pričelo se je sovraštvo in preganjanje. Učiteljstvo se je dolgo krepko in složno branilo in odbijalo napade. V zvestem izpolnjevanju svojih dolžnosti in v delu za narod, je iskalo utehe za prevare in zaničevanje. Toda beda, pa tudi koristolovstvo sta uklonila že mnogo tilnikov, in tudi med našimi vrstami so se pojavili slučajni omahljivosti in — odpada. L. 1909 se je tudi v našem okraju ustanovila »Slomškova podružnica«. Kaj se hoče: v vsakem stanu se dobe ljudje, ki imajo o časti in dostojnosti bolj lahke pojme; kako bi bilo mogoče, da bi se kaj takega ne zgodilo med nami, ki smo sovražnikom napadom najbolj izpostavljeni, a branitelji in zaščitniki pa imamo naš stan bore malo! **V čast pa nam je, da je takih izjem v naših vrstah še razmeroma malo**, kar se je najsijajneje pokazalo ravno pri lanskoletnih volitvah v **okrajne šolske svete**. Z eno samo izjemo je po vsej krajski deželi zmagalo napredno, neodvisno učiteljstvo s svojimi kandidati. In jaz sem trdno uverjen, da ostane tako tudi v bodoče. V svoji hiši — svoj gospod!

Ne morem si kaj, da se ne bi pri tej priliki spominjal nekaterih naših umrlih članov, ki so nas le prežgajali zapustili in ki jako težko pogrešamo njihovo nena-domestno izgubo. Umrli je nadučitelj **Košanski, Filip Kette**, značajan mož, dober muzik in skladatelj in bivši pevovodja našega društva. **Bela žena** nam je ugrabila pred leti **Viktorja Čudna**, učitelja v Podragi, mladeniča polnega idealov. Izgubili smo blago in pošteno dušo, našega ljubega **Ludovika Kranjca**, učitelja na Lozicah. Zapustil nas je tovariš **Ludovik Fetichek-Frankheim**, bivši mnogoletni odbornik našega društva, in še mnogo drugih. Odšli so k Pravicu in Resnici, ki so se tako nesebično in požrtvovalno zanj po-tegovali in žrtvovali. In zdaj počivajo, »da se po trudu in po boju oddahnejo v blaženem pokoju«.

In mi? Tudi nas čaka še po trpljenju ta zadnja pot, rešitev iz mukopolnega življenja učitelja-trpca. Tudi mi bomo odšli tja, kjer ni boja in sovraštva, kjer ni hinavstva in klečeplastva, kjer vlada večna Ljubezen. Ampak ideje, ki jih zastopamo, ne bodo propadle; ostale bodo in zmagale, ker so poštene in pravične, ker solnce premaga temo. Iz viharjev in bojev bo tudi učiteljstvu vznikla boljša prihodnost, tudi zanje pridejo srečnejši časi! Zato pa, cenjeni tovariši in tovarišice, vztrajno, solidarno in dosledno naprej po začrtani poti!

Nisem še popolnoma zdrav in zato, prosim, mi dovolite, da svoj govor završim. Preden pa sklenem, si štejem v dolžnost, da se pri današnji priliki spominjam tudi našga živlasega očeta-vladarja, Nj. Veličanstva cesarja **Franca Jožefa I.** — Slovensko učiteljstvo je bilo vedno prožeto patriotičnih čuvstev in šlo si je vsikdar v sveto dolžnost, da je zbuvalo enaka čuvstva tudi v sprejemljivih srcih izročene mu nežne mladine, ki jo ravno naš pre-

svetli cesar tako ljubi. Pozivljam vas torej, čestita gospoda, da tudi danes ob tej slovesni priliki damo duška svoji ljubavi in vdanosti in zakličemo Njegovemu Veličanstvu trikratni gromoviti »Slava!« (Slava, slava, slava!) (Konec.)

Statistika srednjih šol na Slovenskem in v Istri.

Po letnih izveštjih.

(Dalje.)

Dijaki po rojstnem kraju.

Tudi iz teh podatkov se da marsikaj čitati.

Na kranjskih srednjih šolah študira precej Štajercev (118 gimnazijcev, in 62 realcev) ter Primorcev (77 gimn. in 69 realcev). To se ne more tolmčiti edino s tem, so se roditelji, zlasti uradniki preselelili na Kranjsko. Tam je res mnogo Štajercev uradnikov, toda večinoma že od začetka svojega službovanja, torej so se njihovi otroci rodili že na Kranjskem. Nekaj dijakov gotovo prihaja na Kranjsko študirat, ker jim jezikovna uredba šol bolj prija. Štajerci s Posavja bolj gravitirajo na realko v Ljubljano nego v Maribor. Samo na slovenskih gimnazijah na Kranjskem je 93 Štajercev in 62 Primorcev, v slovenskih oddelkih ljubljanske realke 33 Štajercev in 19 Primorcev, v Idriji pa 31 Primorcev. Število štajerskih Slovencev na ljubljanski realki sicer nekoliko popravlja slabo številno razmerje med slovenskimi gimnazijci in realci na Štajerskem, toda ne v toliki meri, da bi nas to moglo pomiriti.

Najvišji odstotek iz domače dežele je na italijanskih zavodih, kar je tudi umevno. Italijani v Dalmaciji in v Trentinu na Tirolskem imajo svoje srednje šole, a so tudi preveč oddaljeni, da bi hodili študirat na Primorsko. Iz Italije pa jih le malo pride študirat v Avstrijo, zlasti na tržaških italijanskih srednjih šolah je po 4 do 6% inozemcev, zaradi tega tudi znatno nižji odstotek domačinov (90:2 na gimnaziji, 89:5 in 89:3 na realkama), nego v Pulju (94:4), Pazinu (96:4) in Kopru (96:6).

Na tretjem mestu po številu domačinov (95:9%) je hrvaška gimnazija v Pazinu, ki zaradi prometne osamljenosti pač ne vabi priseljencev in dijakov iz drugih dežel. Četrta (95:5%) je knezoškofjska privatna gimnazija v St. Vidu nad Ljubljano, ki je namenjena ljubljanski škofiji, torej deželi Kranjski. V prvi polovici so še slovensko-nemške gimnazije na Kranjskem, v Celju ter nemška gimnazija v Gorici, ki pa ima toliko domačinov samo zaradi tega, ker je pretežna večina dijakov (93:3%) Slovencev in Italijanov, ki tam še nimajo svoje samostojne gimnazije; nadalje nemška gimnazija v Kočevju in hrvaška v Voloskem-Opatiji.

Najmanj dijakov iz domače dežele imajo nemški zavodi na tem ozemlju: nemška gimnazija v Ljubljani (63:8%), v Celju (65:7), v Beljaku (68:5), v Ptujju (70) ter nemške realke v Ljubljani, Celovcu, Gorici, Mariboru in Trstu. Vzrok zato je dvojen: V teh krajih je veliko nemških uradnikov in častnikov, ki se prestavljajo iz ene dežele v drugo in s svojimi sinovi polno srednje šole. Vrh tega so v nekaterih mestih, kakor v Celju, Ptujju, Beljaku, Mariboru nemški dijaški domi, ki sprejemajo dijake iz vseh kronovin, da se le vzdrži dotična srednja šola.

Tako je v Ptujju štajerska deželna gimnazija komaj 40% dijakov, rojenih v okolici ptujske imata skupaj 77.545 Slovencev in 6.850 Nemcev, sosedni ljutomerski okraj 24.709 Slovencev in 1.493 Nemcev. Ptujjska gimnazija je imela iz mesta Ptujja 28 dijakov (14:7%), iz okraja ptujske okolice 25 (13:2%), iz ostale Štajerske 80 (42:1%), toda ne iz bližnjih okrajev, ampak iz Gradca in drugih mest, ki imajo svoje srednje šole, 20 dijakov (10:5%), iz oddaljenih nemških krajev, ki imajo v druge srednje šole veliko bližje, 29 dijakov (15:3%). Torej imajo ptujska gimnazija komaj 40% dijakov, rojenih v okrajih, za katere bi naj bila namenjena. Ker je njen učni jezik nemški, zato se je Slovenci ptujskega in ljutomerskega okraja izogibajo in gredo večinoma v Maribor, čeravno jim je dalje in dražje. Ptujjska gimnazija pa ima 30% dijakov iz drugih dežel in 25—30% iz nemških krajev Štajerske, kjer imajo doma ali v bližini dovolj srednjih šol; saj ima Srednja in Zgornja Štajerska 6 gimnazij in 7 realk. Večina teh 60% ni prišla v Ptuj zaradi preselitve svojih staršev, ker samo od 96 dijakov (47:4%) starši stanujejo v Ptujju in okraju okolice ptujske; privabil je tuje dijake nemški dijaški Dom, ki je imel lani 97 gojencev; z njegovo pomočjo se vzdržuje gimnazija, ki bi sicer imela premalo dijakov. Podobno je v Celju.

Gimnaziji v Mariboru in Trstu kažeta nekaj več domačinov, ker jih obiskujejo Slovenci tamošnjih okolici. V Mariboru se

da točno dokazati, da tvorijo Slovenci domači element. V nižjih 4 razredih imajo slovenski oddelki 95:5% Štajercev, nemški pa le 68:4%. Podobno je na ljubljanski realki; v slovenskih oddelkih je 81:2% dijakov iz Kranjskega, v nemških pa samo 55%. Nemški zavodi v Pulju imajo večji odstotek v domači deželi rojenih, ker je več ko polovica nenemških dijakov, nemški pa so deloma od mornariških častnikov in uradnikov, ki se malo selijo, ker nimajo druge večje mornariške postojanke v državi. Idrijska realka ima med vsemi slovenskimi zavodi najmanj domačinov (77:4%), pač zato, ker je blizu primorske meje in ima 16:7% samih Primorcev, ki za Idrijo lahko veljajo kot domačini.

Splošno imajo gimnazije več dijakov iz domače dežele nego realke v istih razmerah, ker v gimnazijo pošiljajo otroke konservativnejši starši, pri nas zlasti s kmetov, v realke pa obrtniški, trgovski in deloma uradniški stan, ki se več seli iz ene dežele v drugo. Izjema je le v mestih, kjer so raznojezične gimnazije, realka pa samo ena, na pr. Ljubljana, Pulj. Tam imajo največ domačinov gimnazije z domačim učnim jezikom, potem edina realka, ker so domačini primorani obiskovati tujejezično realko; tujejezična gimnazija pa ima najmanj domačinov, ker jo polnijo priseljenci iz drugih dežel. (Dalje.)

Iz naše organizacije.

SKUPNE ZADEVE.

Iz Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev.

Delegate so dalje prijavila:
XVIII. Savinjsko učiteljsko društvo.
61. Minka Mikličeva.
62. Julija Mikličeva, učiteljica, Gornjsko.

XIX. Pedagoško društvo v Krškem.
63. Ivan Benedičič, nadučitelj, Škocijan.

64. Marija Benedičič, učiteljica, Škocijan.

XX. Učiteljsko društvo za Trst in okolico v Trstu.

65. Emil Adamič, c. kr. učitelj, Trst;
66. Božidar Betriani, c. kr. učitelj, Trst;

67. Anton Germek, učitelj pri Sv. Ivanu;

68. Ciril Petrovec, c. kr. učitelj, Trst;
69. Klotilda Burgerjeva, učiteljica, Trst;

70. Ana Črnagojeva, učiteljica, Trst;
71. Roža Golijeva, c. kr. učiteljica, Trst;

72. Pavla Hočvarjeva, c. kr. učiteljica, Trst.

XXI. Slovenjebistriško učiteljsko društvo.

73. Ljudevit Varl, učitelj, Poličane.

74. Sebastian Krotky, učitelj, Poličane.

XXII. Slovensko učiteljsko društvo za Istro.

75. Franc Venturini, nadučitelj, Boršt pri Trstu;

76. Franc Jereb, nadučitelj, Dolina pri Trstu;

77. Valerija Majer, učiteljica, Sv. Anton pri Kopru;

78. Avgusta Res, učiteljica, Boljunc.

XXIII. Učiteljsko društvo za ormoški okraj.

79. Josip Rajšp, nadučitelj, Ormož;

80. Anton Porekar, nadučitelj, Hum;

81. Marija Presker, učiteljica, Ormož.

Prosimo, da naznanijo še druga Zavezna društva svoje izvoljene delegate.

Vodstvo Zaveze.

Kranjsko.

Učiteljsko društvo za litjski okraj je imelo svoje zborovanje dne 10. julija t. l. v Zagorju ob Savi v prostorih ge. M. Weinbergerjeve. Udeležba je bila dokaj povoljna vendar smo jih pogrešali nekaj, ki sicer nimajo navade odlikovati se s svojo odsotnostjo. Res, da nas letošnje poletje vremenski pojavi vsak trenotek presenečajo in da imenovani dan ni kazalo najlepše, toda če hočemo stati trdno proti najhujšemu sovražniku, se menda vendar ne bomo strašili par kapljic dežja. Eden ali drugi poreče: mizerija. Mi jo občutimo prav vsi, in ravno zato se oklenimo tem tesneje in odkritosrčneje svojega društva. Imejmo zaupanje v svoje društvo ravno tako, kot vsak vase. Ako bomo hodili tako nadalje, se bomo porazgubili in nazadnje ne poznali drug drugega. Žalostno, a istinito! Zdravimo in združimo se ter delajmo v prosep društva, kolikor je v močeh vsakega resno in pošteno mislečega posameznika! Izvoljen je bil nov odbor: za predsednika si je ta izbral tov. nadučit. J. Bezeljaka, za tajnika učit. tov. M. Pelka, za blagajničarko vedno vzorno delujočo tov. J. Dolinar-

jevo, za odbornike pa tov. nadučit.: B. Andoljška, J. Kozjaka, in J. Zajca. Hkratu so bili voljeni za delegate k Zavezinemu zborovanju: J. Zajc, F. Kozjak, M. Debelak in B. Andoljšek; namestnikom pa: J. Simončič, P. Šircelj, J. Levstik in M. Pelko. — Prihodnje zborovanje se vrši v jesenski dobi, najbrže v mesecu oktobru.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za Svetolenartski okraj zboruje dne 7. avgusta t. l. od polu 11. uri pri Sv. Trojici Slov. goric z naslednjim sporedom: 1. Pozdrav podpredsednika, posebno na srečno ozdravelega 26letnega društvenega predsednika; 2. zapisnik; 3. dopisi in pogovor o njih; 4. predavanje g. filoz. J. Kovačiča: Eno poglavje o knjižni izreki slovenskega jezika; 5. poročilo delegatov; 6. slučajnosti, predlogi, nasveti. Polnoštevne udeležbe prosijo in se je nadeja za odbor: Fran Kranjc, t. č. podpredsednik.

Učiteljsko društvo za brežiški in sevniški okraj ima v nedeljo, dne 3. avgusta t. l., na Vidmu svoje redno zborovanje. Zborovanje se prične ob pol 11. uri dopoldne in se vrši po sledečem vzporedju: 1. Čitanje zapisnika, 2. Dopisi in društvene zadeve, 3. O disciplini v stanovski organizaciji (por. tov. Jamšek), 4. Želje in navseti. Pri zborovanju se bo tudi pobirala udnina za Slov. Šol. Matico. Obilne udeležbe pričakuje odbor.

Književnost in umetnost.

Ganglove drame v češkem prevodu. Iz Prage nam poročajo? Adolf Šustr je oskrbel češki prevod Ganglovih dram »Sin«, »Katka Poljakova« in trilogije »Dolina solz«, ki obsega drame »Dva svetova«, »Dedščina« in »Trpina«. — Vse te drame izidejo v tisku, najprej pa se uprizori v Pragi »Sin«. — Isti prevajalec je prevedel na češki jezik tudi Ganglove »Bele rojake«, ki izidejo v tisku.

Narodna čitalnica v Kranju 1863—1913. — Spominjska knjižica, posvečena ob petdesetletnici vsem dosedanjim članom in sodelavcem, dobrotnikom in prijateljem. Sestavil prof. Makso Pirnat. — Izdala in založila Narodna čitalnica v Kranju. Tiskarna »Sava«. — Elegančna knjižica, sestavljena z vso skrbnostjo in vestnostjo, nam predločuje polstoletno kulturno delo, ki ga je z vsem uspehom izvrševala Narodna čitalnica v Kranju. — Po vsebini bogata in poučno knjižico krasi podoba častnih članov: Strossmayerja, Bleiweisa, Mencingerja in Šavnika. — Iz vsebine, ki jo je spretno zbral in uredil prof. Pirnat, je razvidno, koliko lepega kulturnega dela je izvršilo imenovano društvo. Naj služi za zgled drugim podobnim in enakim društvom!

Politiški pregled.

* **Povišanje števila rekrutov.** Iz Budimpešte poročajo, da bodo pogajanja o povišanju števila rekrutov nadaljevali. Končni uspeh pogajanj se predloži delegacijam, ki bodo zborovale konec septembra na Dunaju. Orof Berchtold podpira predlog vojnega ministra Krobatina, ki hoče, da naj se poviša število rekrutov pri armadi in pri obeh deželnih brambah za okroglo 50.000 mož.

* **Novi hrvaški komisar.** Uradni list objavlja cesarsko lastnoročno pismo, v katerem se imenuje grof Pejacevich za ministra za Hrvaško, se odstavi Cuvaj od svojega mesta in imenuje baron Skerlec za kraljevega komisarja na Hrvaškem. V lastnoročnem pismu se komisar pozivlja, da čimprej ustanovi na Hrvaškem redne razmere, vzdržujoč nepremakljivo državnoopravno razmerje Hrvaške do Ogrske.

* **Nemščina na Ogrskem.** Ogrski naučni minister Jankovics je 22. julija 1913 nekemu časnikarju nasproti izjavil, da namerava na Ogrskem ustanoviti enotno srednjo šolo, v kateri bo veliko važnost na to polagal, da se bo poučevala nemščina, ker je potrebno, da zna ogrska inteligenca nemško.

Kranjske vesti.

— **Skraino netaktnost** je zagrešil ljubljanski A. Maier, ki je bil nadzornik in sošolec pokojnega Pretnarja, pa se njegovega pogreba ni udeležil. S tem je ostentativno demonstriral proti rajnemu značajnemu in zglednemu učitelju, ki ni vse svoje življenje zagrešil nič drugega, nego da je ostal mož! — Sicer pa ta plitvost, oziroma to popolno pomanjkanje plemenitejših čuvstev takega nadzornika, kakršen je A. Maier, popolnoma izgine ob splošnih simpatijah, ki jih je pokojni tovariš Pretnar užival v vseh krogih. Celo

hudi in strastni Slomškarji so prišli učitelju-trpinu na zadnji poti izkazati poslednjo čast — samo A. Maier je ostal s svojim mrzlim srcem sam, da ga sedaj vsi človeški ljudje obsojajo še bolj, nego so ga prej. Njega ne gane niti veličastvo smrti — naj torej s kamenom v prsih ostane sam do konca dni!

— **Diplomo častnega članstva**, ki jo je izročilo Novomeško učiteljsko društvo svojemu častnemu članu, ravnatelju Jos. Turku, je izdelal tov. Dragotin Humek, strokovni učitelj v Krškem. Diploma je umetniško delo prve vrste. Ko je bila razstavljena v Rudolfovem, so jo vsi občudovali ter hvalili delo in mojstra. — Res, česar se loti naš vrlji Dragotin, vse izvede sebi v čast, nam v veselje in užitek.

— **»Slovenec« se jezi**, ker smo mu rekli, da so klerikalci nedosledni. V »Gorici« zmerjajo starostarje Kranjce s tuji in privranci, »Slovenec« pravi, da to ni lepo, ker Slovenci ne smemo poznati provincializma. V deželnem šolskem svetu pa pravi klerikalec Bogumil Remec, da naj gredo Štajerci na Štajersko, Korošci na Koroško, a Kranjci naj ostanejo na Kranjskem. Z ozirom na to dvojno klerikalno lice smo mi samo konstatirali, da so klerikalci nedosledni in hinavski: enkrat pobijajo to, kar drugi sami zagovarjajo. Ako ni to nedoslednost in hinavščina, pa naj da »Slovenec« temu dvorezemu nožu drugo ime. Stvar ostane vendarle ista! Zatorej jih ponižno prosimo, naj se ne jeze na nas, ampak naj sami sebe primejo za ušesa, ker so tako nerodni!

— **Nadaljevalni učni tečaj za risanje** se je vršil z dovoljenjem c. kr. ministrstva za bogocastje in nauk lansko leto in letos od 15. aprila do 15. julija na meščanski šoli v Krškem. Poučeval je strokovni učitelj tov. Karel Humek vsak četrtek od 3. do 6. ure popoldne. Z njemu lastno spretnostjo je seznanil obiskovalce tečaja z metodo novodobnega risanja. Praktično in teoretično je obravnaval snov, ki jo predpisuje novi učni načrt za risanje od 3. do 8. razreda ljudskih šol, kakor risanje in slikanje ploskovnih predmetov in okrasov, geometrično in perspektivno risanje, modeliranje, izrezovanje, patroniranje itd. Udeležencev je bilo lansko leto 24, letos pa 23, in sicer so bile zastopane sledeče šole: Cerklje, Krško, Leskovec, Raka, Studenec, Zameško, Artiče, Blanca, Rajhenburg in Videm. Dasi ravno je polovica teh šol oddaljena od Krškega 10 do 19 km, se vendar učiteljstvo ni ustrašilo dalnje poti niti slabega vremena, ampak se je redno udeleževalo pouka, ki je bil resnici zanimiv. Voditelju tečaja, kakor tudi obiskovalcem je gotovo najlepše plačilo za požrtvolnost zavest, da bo uživala sadove tega tečaja slovenska mladina.

— **Col nad Vipavo:** Prav veselo smo se imeli v nedeljo, dne 13. julija, na naši šolski veselici. Igrali so šolarčki tako ljubko, da je bilo rosno oko marsikaterega udeleženca. Da, bilo je pa tudi lepo! In šolarji še le! Pripravljali so se s pravim veseljem na igro. Na vzporedju sta bili dve igri »Čista vest« in »Kmet in avtomat«; razen tega pa še deklamacije in seveda tudi — zahvalni govor. Colčani so s svojo udeležbo dokazali, da jim je na srcu blagor mladine in da se tudi oni radi vesele z inajnmili. — Čisti dobiček se porabi za našo skromno šolsko knjižico. Saj naši malčki radi prebirajo knjige, le žal, da so slovenske mladinske knjige tako drage! Pohvalno pa moram omeniti še tukajšnjo gospo učiteljico J. Kmet-Kosovo, ki je res imela dosti truda z igralci. — V hribih smo sicer, ali to nam nič ne de, saj so otroci povsod enaki. Naša edina skrb bodi: Vse za mladino!

Štajerske vesti.

— **Odprtje Božidar Flegeričevega nagrobnika in spominske plošče.** V nedeljo, dne 17. avgusta t. l., se vrši pri Sv. Bolfenku blizu Središča slovesno odprtje nagrobnega spomenika in spominske plošče pokojnega ljudskega pesnika Božidarja Flegeriča. Slovesnost se prične s cerkvenim opraviлом in konča z ljudsko veselico na Flegeričevem domu. Natančni vzpored in razne podrobnosti se objavijo pravočasno.

— **Izjava okrajnih šolskih nadzornikov**, ki jo objavljajo v časnikih, se glasi: Okrajni šolski nadzorniki na Štajerskem, ki imajo priliko opazovati **slabe posledice, ki jih povzroča vedno odlaganje uravnave službenih dohodkov štajerskega učiteljstva**, stavijo na visokocenjene ude štajerskega deželnega zbora nujno prošnjo, poizkušati vse, da to **kvarljivo in za domače ljudsko šolstvo globoko oškodujoče stanje** čim prej preneha, ter da štajersko učiteljstvo dobi take službene dohodke, ki so primerne obstoječim draginjskim razmeram in važnosti njegovega poklica. — Smo hvaležni! Da bi le hasnilo!

— **Okrajni šolski sveti Rogatec, Ptuj in Ormož** so sklenili in izdali sledeči odlok: »Vsled pritožbe nekega šolskega vodje, da kraj. šol. svet ni hotel poravnati računov za učila in potrebščine šol. knjižnice, ki jih je nabavil šol. vodja, oz. domača učit. konferenca, se naroča vsem kraj. šol. svetom, da izroče v izvršitveni naredbi c. kr. dež. šol. sveta z dne 19. sept. 1907 na str. 15 za učila in šol. knjižnico določene in v proračun sprejete minimalne zneske šol. vodstvu. Ako se določijo in dajo v ta namen večji zneski, tem bolje. — O nabavi učil in knjig za šolsko knjižnico namreč ni kompetenten krajni šol. svet, ampak edimole domača učiteljska konferenca, oz. od nje pooblaščen šolski vodja, ki imata za to potrebno pedagoško naobrazbo, česar navadno ni pričakovati od kraj. šol. sveta. Ob koncu leta imajo šol. vodje predložiti kraj. šol. svetu s potrjeni opravljeni račun o porabi dotičnih zneskov.« — Ta odlok je bil jako potreben, ker so v zadnjem času zaradi vpliva zastopnikov cerkve v krajnih šolskih svetih le-ti sklenili, da ne plačajo ničesar, kar ni od njih ali potom njih naročeno. Da so se pri tem vpoštevale samo klerikalne tiskarne in knjigarne, se razume, vpoštevale pa se niso ne kvaliteta ne cena. Često se je torej iz političko strankarskih ozirov razmetaval denar na škodo daykoplačevalcev in šole.

— **Dr. Vošnjakova ljudska knjižnica v Slov. Bistrici.** Pišejo nam: Že par let obstoji Slov. Bistrica javna ljudska knjižnica s ponosnim imenom dr. Vošnjakova. Ime tega idealnega narodnega delavca pa nosi zato, ker je knjižnica njegovo delo, ker ji je on s podaritvijo gotove denarne vsote in množice knjig iz svoje zasebne knjižnice položil temelj. Z veseljem se še spominjamo otvoritve naše knjižnice, pri kateri je bil nazoč tudi dr. J. Vošnjak in kjer nam je pravil spomine iz 60 let, ko je on kot mlad in čil mož oral ledino na polju slovenske narodne zavesti na vročih tleh slov. bistriškega okraja. Pa dr. Jože Vošnjak že počiva na ljubkem venčeselskem pokopališču, njegovo dete, naša ljudska knjižnica, pa veselo uspeva in je postala važen činitelj za ljudsko izobrazbo v slovenjbistriškem okraju. Knjižnica je last naše narodne čitalnice, upravlja jo pa že od njenega začetka marljivo in vestno tukajšnja učiteljica Ottilija Feiglova, ki ji bodi za požrtvovalno delo izrečena iskrena zahvala.

Goriške vesti.

— **Učiteljstvo goriške okolice** je vlijudno vabljeno, naj brez odlašanja dopošlje letnino za 1913 za Šolsko Matico na sedanega poverjenika tov. Ignacija Križmanja, nadučitelja v Dornbergu. — Po naročilu ravnatelja Bežka: Fr. Bajt.

— **Za telovadnega učitelja** na državni gimnaziji v Gorici je imenovan Rudolf Cvetko, nadporočnik pri 16. pešp.

— **Na goriškem ženskem učiteljsku** so napravile koncem šolskega leta zrelostni izpit sledeče slovenske gojenke, in sicer za ljudske šole s slovenskim in nemškim učnim jezikom: Bajt Zora (z odliko), Bežek Mila (z odliko), Brumen Apolonija (z odliko), Cencič Marija, Čok Ana (z odliko), Drobnič Marija (z odliko), Hvala Danica, Kosiša Marija, Künstner Marija, Lapajne Marija (z odliko), Nöth Ana (z odliko), Novak Leopolda, Perko Ljudmila, Saksida Berta (z odliko), Simčič Adolfa (z odliko), Slejko Ema (z odliko), Tomažič Marija (z odliko), Vinšek Dora (z odliko); za ljudske šole s slovenskim in hrvaškim učnim jezikom: Češči Zora (z odliko), Podmenik Zora, Prodan Marija, Simčič Emilija, Spinčič Sava, Špehar Zora, Turk Marta; za ljudske šole s slovenskim učnim jezikom: Arrigler Marija, Brana Alojzija, Gorjup Ema, Kemperle Elka, Okroglič Ksavera, Povsčič Lidija, Spazzapan Marija, Volk Angela.

— **Abiturientinje slov. učiteljske v Gorici** se tem potom najsrčnejše zahvaljujejo vsem onim, ki so se udeležili njihovega zabavnega večera. Obenem se zahvaljujejo vsem gospodom in gospem, ki so preplačali vstopino. Zahvaljujejo se tudi gg. trgovcem, ki so darovali darove za loterijo. Ker pa ni bila dovoljena loterija, so se darovi oddali ženski podružnici C. M. D. v Gorici. Da je veselica tako lepo uspela, gre čast v prvi vrsti g. Kornelu, ki nas je brezplačno poučeval. Srčna hvala tudi naši bivši kolegini g. H. Jerkičevi za njen trud. Dalje tudi gg. učiteljskim - abiturientom, posebno g. Sančinu, g. Bratužu kakor tudi g. Neffatu in g. Kogoj. Čistega dobička je bilo 280 K, od katerih se je dalo 180 K za C. M. šolo na Blanderih in 100 K za Šolski Dom. — Abiturientke slov. učiteljske v Gorici.

— **Repentabor.** Dne 6. t. m. je vladalo v srcih vseh tukajšnjih občanov izredno veselje. Praznovali smo dan, ki je bil posvečen v čast našemu vrlému nadučitelju tov. Antonu Fakinu, ki se poslav-

lja po štiridesetletnem trudapolnem službovanju od svojih malih ter stopa v svoj trdozasluženi pokoj. — Isti dan je priredila šolska mladina v lepo okrašenih prostorih tukajšnjega šolskega poslopja svojo veselico z lepim vzporedom. Ze hitro popoldne se je zbralo pred šolskim poslopjem mnogo občinstva, ki je z nestrpnjo napetostjo pričakovalo pričetka veselice; pričakovalo, da se tudi ono dostojno zahvali in proslavi svojega učitelja in vsesplošnega dobrotnika. Ob štirih popoldne se je začela veselica med nešteti pokanjem topičev z nastopno deklamacijo učenke Stefanije Škabarjeve, ki se je poslovala v lepih verzih v imenu šolske mladine od svojega učitelja; a še v lepši nevezani besedi pa se je zahvalil v imenu zrelih mož iz vse občine g. Anton Guštin svojemu nekdanjemu učitelju za neštete dobrote ter ga prosil, naj jih tudi sedaj ne zapusti, naj prebiva tudi sladke urice pokoja med njimi. Nato se prikaže na odru splošni gov. Anton Fakin, se obema govornikoma iz srca zahvali, oriše delo sedemdesetletnega službovanja v občini ter do solz ginjen sprejema presrčne dokaze simpatij vseh občanov ter izrazi svojo srčno željo, da ne samo živeti si želi med njimi, ampak tudi pokopan biti v njih sveti domači zemlji. Mislim, da mi ni potrebno posebe omenjati, da je med temi govori porosilo marsikatero oko v znak neomejene hvaležnosti in ljubezni. Po teh govorih se je razvila veselica ob nabito polnih prostorih obeh šolskih sob z bogatim vzporedom: deklamacijami, petjem, prizori in igro. Ljudstvo se je zabavalo, na slehnem obrazu se je čitala zadovoljnost. Vsa občina je bila zbrana pri šolski veselici, le enega smo pogrešali, in to je g. župnika. Ne vemo, kaj je temu vzrok, saj je bila vsa občina zbrana, najsi bo kateregakoli mišljenja. Po šolski veselici se je zbralo starešinstvo v polnem številu, na čelu jim župan, v dobroznani gostilni g. Š. Ozbiča, kjer so se vršile vsestranske napitnice pri kozarcu kraškega terana med pokanjem in šviganjem umetelnih ognjev. Vsa čast zavednim občanarjem, posebno pa še občinskemu zastopu!

Tržaške vesti.

— **Letno poročilo Ciril-Metodove šole v Trstu.** Ciril-Metodova šola v Trstu je izdala ob zaključku šolskega leta obširno tiskano letno poročilo (39 str.). Vsebinsko poročila je sledeča. V začetku kratkega uvoda z naslovom: Četrtna stoletja in z razpredelnico razvika šole v minulih 25 letih, iz katere se da posneti, da je obiskovalo Ciril-Metodovo šolo v prvem letu njenega obstanka 74 otrok, a je število učencev naraslo v 25 letih na 833 otrok. — Nato je slika nove Ciril-Metodove šole pri Sv. Jakobu in štirje čedni načrti vseh nadstropij te nove šole. — Za šolskim poročilom sledi drugi oddelek poročila z naslovom: Učiteljski zbor, ki pokaže, da je poučevalo na šoli 40 učnih oseb, in sicer voditelj in voditeljica šole, 33 učiteljev in učiteljic ter 5 pomožnih veroučiteljev. Tretji oddelek poročila vsebuje kroniko, četrta pa nosi naslov: Zbirke učil in knjižnice. Za učila se je potrošilo v letošnjem šolskem letu 1810 K; knjižnica šteje 361 knjig. Peti oddelek poročila ima imenik vseh otrok na Ciril-Metodovi šoli, na koncu poročila pa je pregledna statistična razpredelnica vseh treh Ciril-Metodovih šol v Trstu, namreč deške, dekliške in one na Acquedottu. Iz te razpredelnice je razvidno, da je bilo ob koncu šolskega leta navzočih na Ciril-Metodovih šolah v Trstu 1722 otrok. Od teh ima domovinsko pravico v Trstu 1025 otrok. — To poročilo priporočamo ne samo Slovencem, ampak tudi vladi ter Italijanom, posebno pa gospodom okolo »Indipendenta« in »Piccola«, ki vedno pišejo o pritepenih. Dobro naj si zapisejo, da je v Trstu na Ciril-Metodovih šolah 1025 slovenskih otrok, tržaških Slovencev, za katere bi moral skrbeti mestni magistrat ali vlada, a so odvisni od podpora našega ljudstva. Kam bi šli vsi ti otroci, ko bi ne bilo Ciril-Metodove šole? — Slovenci, tu vidite važnost naše Družbe. Podpirajte jo! — V poročilu smo opazili več slovniških in stilističnih napak. Naj navedemo samo nekatere! Str. 3: Četrtna stoletja — pravilno: Četrta! Str. 14: ni bilo mogoče početi s poukom — pravilno: pričetj (početi — kaj?, pričetj — s čim?). Str. 15: v jezuitski cerkvi — pravilno: jezuitski. Str. 16: Letos je na naši šoli nanovo nameščen kot suplent v Krmin prestavljenega učitelja J. Ribičiča g. Jakob Meršek, nekdanji učenec naše šole. ... Neumljivo! Str. 17: naredil izpit — prav: napravil! ... Od str. 24. dalje: abecedni red (s, š, z in ž), Str. 38: zrel — nezrel — prav: sposoben — nesposoben (geeignet — nicht geeignet!). Itd.

— **Dijaki darovali »Legi« 10.000 K.** Maturanti italijanske gimnazije »Dante Aligieri« v Trstu — 34 po številu — so